

Uvodni zapis

Raziskava »Nacionalna varnost Slovenije« je del širšega raziskovalnega projekta z naslovom »Razvojne spremembe političnega sistema in nacionalna varnost v Jugoslaviji«, v katerem Obramboslovni raziskovalni center na FSPN proučuje spremembe v Evropi ter politične, ekonomske, socialne, in varnostne spremembe v Sloveniji in Jugoslaviji, ki vplivajo na nujnost spreminjanja obstoječega varnostno-obrambnega sistema tako v Sloveniji kot tudi v Jugoslaviji.

Raziskava je primerljiva s tremi mednarodnimi raziskavami in sicer: s švedsko raziskavo »Javno mnenje o psihološki obrambi« ter z raziskavama ERGOMASA (European Research Group on Military and Society) »Vojaški poklic« in »Legitimnost in integracija vojaštva v družbi«.

Empirični del raziskave »Nacionalna varnost Slovenije« poteka na dveh ravneh in sicer: kot identifikacija stališč, mnenj, prepričanj in vrednot prebivalstva ter kot vpogled v oblikovanje modelov zagotavljanja nacionalne varnosti pri posameznih strankah, gibanjih, družbenih organizacijah, društvih ter drugih interesnih skupinah v Sloveniji oziroma Jugoslaviji. Prva faza raziskave Slovenije je že zaključena in sicer gre za javnomnenjsko raziskavo stališč in ocen prebivalcev Slovenije o sedanjem in bodočem nacionalno-varnostnem konceptu Slovenije. Anketa je bila izvedena na Centru za raziskovanje javnega mnenja in množičnih komunikacij (Raziskovalni inštitut FSPN) kot del raziskave Slovensko javno mnenje 1990 (Raziskava stališč o nacionalni varnosti ter o vprašanih energetike in ekologije). Anketiranje je potekalo v času od 7. decembra 1990 do 20. januarja 1991, načrtovani vzorec je bil 2100 respondentov, realizirani pa 2072 respondentov.

Objavljamo prispevke mag. Ljubice Jelušič, asistentke; dr. Antona Grizolda, docenta in mag. Marjana Malešiča, asistenta; vsi so sodelavci Fakultete za politične vede, novinarstvo in sociologijo v Ljubljani.

LJUBICA JELUŠIČ

Značilnosti varnostne kulture prebivalcev Slovenije

Razprave o patriotskih čustvih naroda in prebivalcev so aktualne za vsako obrambno doktrino. Gre za kakovost kadrovskega potenciala nacionalnega varnostnega sistema, za katero si po svetu prizadevajo na različne načine in nikoli je ne prepustijo naključju. Varnostna kultura kadrovskega dejavnika je merilo njegove pripravljenosti in učinkovitosti v oboroženem in neoboroženem boju zoper

agresijo in je hkrati dejavnik odvrčanja od uporabe sile proti državi ali skupini ljudi. Analitiki vojne v Zaliwu sicer porogljivo pravijo, da so vojaške vrednote in junaštvo kot lastnosti vojakov samo še za v vojne romane, »zgodovina pa kaže, da je bila od lokov in puščic do lasersko vodenih izstrelkov odločilna tehnologija« (Science, 4993:497). Čeprav se zdi, da sodobne vojne kažejo naprednost ubijalske tehnologije pred kadrovskim dejavnikom, pa je pripravljenost na tveganje pri vodenju vojne ali podpora odločitvi o smiselnosti obrambe pred agresijo vendarle vedno odvisna od prizadetega prebivalstva.

Kadrovski dejavnik je torej pomemben tudi z vidika podpore političnim odločitvam. Za vsako nacionalno varnostno politiko je namreč bistvena visoka stopnja legitimnosti, to je sprejemljivosti za večino prebivalstva, ki se z njo strinja in jo je pripravljena podpirati (Vogt, 1990:1).

V raziskavi Nacionalna varnost Slovenije smo pripravljenost državljanov Slovenije za boj proti agresiji merili s tremi indikatorji, to so bili: pripravljenost na tveganje in žrtvovanje za obrambo Slovenije, vedenje v primeru oborožene agresije na Slovenijo ter ponos zaradi državne pripadnosti. Vsi trije indikatorji so hkrati tudi indikatorji patriotizma, znani pa so iz javnomnenjskih raziskav v državah Evropske skupnosti, s katerimi bomo slovenske rezultate tudi primerjali. Poleg tega smo z nekaterimi posrednimi kazalci poskušali ugotoviti, kolikšna je stopnja legitimnosti političnih oblasti na Slovenskem, ko gre za vprašanja nacionalne varnostne politike.

1. Obramba domovine

Vprašanje o velikih stvareh, za katere je vredno tvegati in se tudi žrtvovati, zajema trendno variabla 'obramba (države)' v raziskavi javnega mnenja European Omnibus Survey (EOS), ki se izvaja dvakrat letno v vseh državah Evropske skupnosti na vzorcu 1000 (oziroma 300 za Luksemburg in 1300 za Veliko Britanijo) respondentov. V slovenski raziskavi o nacionalni varnosti smo namerno uporabili isto vprašanje, kot se pojavlja v EOS. Ker najnovejši podatki iz te raziskave še niso dostopni, smo za primerjavo v tabeli 1 uporabili podatke za jesen 1988. Nekoliko bolj natančno si bomo ogledali podatke za tri t.i. velike stvari (great causes): zaščito okolja, svetovni mir in obrambo domovine. Ugotavljamo, da so bili slovenski respondente konec leta 1990 v marsičem podobnega mnenja kot zahodnoevropski v jeseni leta 1988. Npr. za zaščito okolja bi tvegalo in se žrtvovalo skoraj toliko slovenskih respondentov (66,1%) kot belgijskih (66,5%), manj kot zahodnonemških (76,9%) in luksemburških (76,0%).

Svetovni mir¹ je vrednota, za katero je pripravljeno tvegati in žrtvovati največ respondentov iz sredozemskih držav (Grčije, Španije, Francije, Italije, Portugalske), pa tudi iz Irske, Luksemburga in Slovenije. V primerjavi z drugimi respondenti pa bi daleč največ slovenskih respondentov tvegalo in se žrtvovalo za *obrambo domovine*. Lahko bi celo rekli takole: Evropejci (s Slovenci vred) so pripravljene tvegati in se žrtvovati za zaščito okolja, svetovni mir, človekove pravice in boj proti revščini, kar so sestavine postmaterialističnih vrednot,² pri Slovencih pa v to

¹ »Mir je tako vseobsežna, 'dobra' beseda, da je bolje biti previden z njo; pomenila je in še pomeni veliko različnih stvari za prav tako veliko različnih ljudi. Sicer se ne bi tako 'strinjali' glede njene pravilnosti in univerzalnosti... Vsi se strinjajo, da je mir univerzalni cilj, in vsakdo poskuša vanj stlačiti svoje specifične politične strahove, vrednote, upanja in predvidevanja... Toda, ker je vojna danes sredstvo za univerzalno uničenje človeštva, je tudi mir danes univerzalni interes človeštva.« (Mills, 1970:134-135)

² Spremembe vrednot v smeri postmaterializma opredeljujejo kvaliteta življenja, decentralizacija, samorealizacija, samoopredeljevanje, emancipacija, razumevanje, empatija, komunikacije, ustvarjalnost, hedonizem, ekološka zavest (Kohr, 1989:3).

skupino vrednot sodi še obramba domovine. Pa ne zato ker bi bila vojaško ogrožena – v isti raziskavi smo namreč ugotavljali, da vojaške grožnje drugih držav sodijo med najmanj pomembne nevarnosti za Slovenijo. Ljudje se v vsakdanjem življenju sicer resda bojijo vojne, toda to je državljanska vojna v Jugoslaviji.

Zdi se, da se slovenski državljani po nekajletni krizi domovinske pripadnosti (Jugoslavije niso več priznavali, Slovenija pa navzven skoraj ni obstajala) zdaj vendarle laže opredeljujejo za Slovenijo, na katero so lahko ponosni in se z njo identificirajo tudi v tujini (tuji tisk že nekaj let upošteva politične, gospodarske in kulturne razlike v Jugoslaviji). V času, ko je ogrožen sam proces osamosvajanja Slovenije, ko je veliko možnosti, da se bo morala Slovenija morda soočiti tudi z realnostjo mednarodnega nepriznanja, pa slovenski državljani ravnajo povsem pričakovano: za ogroženo vrednoto »domovino« so pripravljeni tvegati in se tudi žrtvovati. Navsezadnje vse nacionalne strategije potrjujejo dejstvo, da je v obrambni politiki za mobilizacijo prebivalstva vedno treba določiti sovražnika nacionalnih interesov; včasih pa ga je treba celo ustvariti. Problem nepriznavanja samostojne Slovenije bo verjetno tudi posledica tega, da je Slovenija v modelih bodoče vojaške politike Evrope še vedno predvidena v Jugoslaviji. Pomembno pa je tudi, da, sodeč po analizah vojaških modelov stabilne evropske varnosti, varnostni sistem Evrope ne bo temeljil na bipolarni, temveč multipolarni strukturi (Huber, *Europ. Sicherheit* 2/91:95). To pa pomeni tudi več možnih scenarijev ogrožanja varnosti in več možnosti vojaških zvez, sporazumov in dogovorov. Slovenija bo torej imela še veliko možnosti za mobiliziranje »bojevniškega duha« prebivalstva.

Pri pripravi tabel smo uporabljali, da bralca morda zanimajo vprašanja v izvirnem zapisu, ker si je le tako mogoče predstavljati, ali so bila vprašanja v raziskavi Nacionalna varnost Slovenije identična ali pa prirejena za drugačno kulturno in jezikovno področje. Zato bomo navedli angleško in slovensko verzijo vprašanj ter v nekaterih primerih tudi francosko poimenovanje teme vprašanja.

Tabela 1: In your opinion, in this list which are the great causes which nowadays are worth the trouble of taking risks and making sacrifices for? / Grandes causes valant la peine de prendre des risques et d'accepter des sacrifices / Za katere od naštetih stvari je po vašem mnenju vredno tvegati in nekaj tudi žrtvovati? (možnih je več odgovorov)

velike stvari (odgovori so v %)	države												
	B	DK	D	GR	E	F	IRL	I	L	NL	P	UK	SL
enakost med spoloma	23,4	23,2	31,8	29,9	23,9	22,5	21,3	18,5	41,4	27,2	32,4	25,2	34,6
zaščita okolja	66,5	58,1	76,9	51,8	42,5	55,9	26,0	57,5	76,0	54,8	57,1	47,4	66,1
svetovni mir	69,4	57,9	69,7	85,0	77,3	78,3	74,8	81,6	86,3	54,4	87,3	71,2	76,0
boj proti rasizmu	37,1	29,0	30,8	32,4	35,5	40,7	23,4	44,0	58,0	36,6	41,5	31,5	34,8
obramba (država)	26,6	21,4	26,8	36,4	26,9	31,0	13,2	24,4	28,4	7,6	49,5	40,8	60,1
versko prepričanje	13,3	10,7	17,5	34,5	19,6	13,4	35,4	22,3	19,0	16,2	31,7	18,4	23,1
združevanje Evrope	26,6	8,8	19,1	20,0	13,0	24,7	8,3	22,2	39,4	9,9	28,4	8,8	47,2
boj proti revščini	68,4	34,7	43,7	49,0	62,6	71,0	68,7	55,4	70,3	46,8	80,1	57,3	59,9
svoboda posameznika	46,5	44,2	37,0	53,2	33,6	40,6	30,3	35,6	56,7	32,3	44,0	43,3	51,2
človekove pravice	56,4	59,7	61,7	52,2	59,6	65,9	61,9	62,5	39,7	53,3	58,3	55,1	73,4
revolucija	4,3	3,6	6,1	4,3	5,8	5,0	2,5	3,6	4,0	1,8	15,9	2,2	7,7
nič od tega	1,8	2,7	2,0	0,2	1,3	0,4	0,8	0,2	1,7	2,7	0,5	2,0	3,4
brez odgovora	1,1	7,1	3,8	0,8	0,5	0,5	1,1	0,5	1,0	0,4	3,9	1,3	-
realizirani vzorec	1024	1006	1051	1000	1013	1001	1012	1058	300	1006	1000	1324	2072

Čas raziskovanja: Evropska skupnost – jesen 1988, Slovenija – december 1990, januar 1991.

Oznake držav: B – Belgija, DK – Danska, D – Zvezna republika Nemčija, GR – Grčija, E – Španija, F – Francija, IRL – Irsko, I – Italija, L – Luksemburg, NL – Nizozemska, P – Portugalska, UK – Velika Britanija, SL – Slovenija

Vir podatkov za Evropsko skupnost: Eurobarometer 30/Nov. 1988, Qnumber 161.

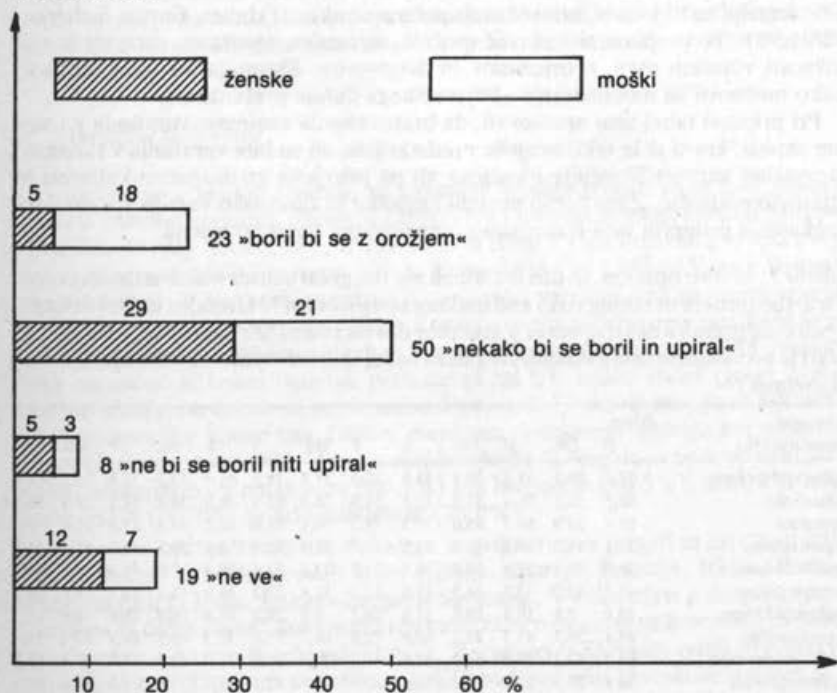
2. Odpor ob oboroženi agresiji

Patriotska čustva slovenskih prebivalcev smo merili tudi z njihovo pripravljenostjo za odpor ob oboroženi agresiji na Slovenijo. Uporabili smo vprašanje, ki ga od leta 1980 postavljajo v raziskovanju javnega mnenja v Zahodni Nemčiji, nanaša pa se na pripravljenost prebivalcev za obrambo domovine. Presodili smo, da je domovina med osamosvajanjem za Slovence najbolj ključna družbena vrednota. Čeprav v tem trenutku Slovenija ne razpolaga s formalnim in legitimnim dokumentom o družbeni ureditvi (npr. s konsezualno sprejeto ustavo), sodimo, da v hierarhiji vrednot nekatere, sicer temeljne usmeritve slovenskega političnega sistema, ne bi bile pomembnejše od geopolitičnega, tradicionalnega, zgodovinskega in kulturnega prostora, ki ga predstavlja domovina.

Tabela 2: Pripravljenost prebivalstva Slovenije za obrambo pred agresijo (razlike med moškimi in ženskami). N=2072 (odgovori so v %)

»Kako bi se vi osebno vedli v primeru oborožene agresije na Slovenijo?«

Boril bi se z orožjem/nekako bi se že boril in upiral/ne bi se niti boril niti upiral/ne vem, neodločen sem.

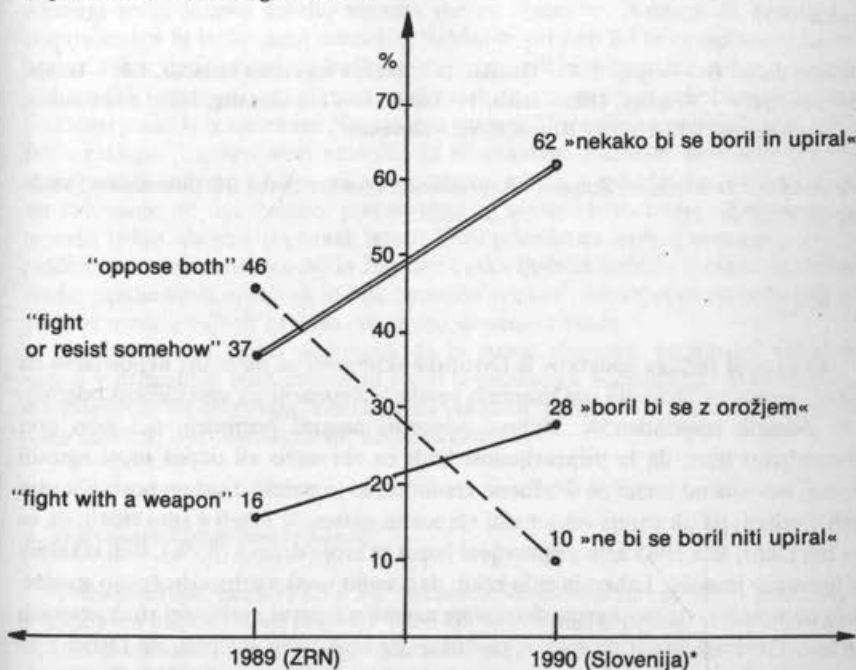
Na uporabo ‚nemškega‘ vprašanja opozarjamo zato, ker v nekaterih drugih raziskovanjih javnega mnenja v razvitih državah kot temeljno vrednoto prebivalstva določajo ravno usmeritve političnega sistema, kot je npr. demokracija. Ponekod merijo ‚bojevniški duh‘ samo z odgovori ‚da‘, ‚ne‘, ‚brez odgovora‘. Poleg tega smo v slovenski raziskavi vprašanje o pripravljenosti za odpor proti agresiji na domovino postavili afirmativno, drugod pa ta indikator merijo s pomočjo izbire med dvema ambivaletnima, negativnima ciljema (Belgija, Danska, ZRN, Francija, Velika Britanija, ZDA). Npr. Kaj je bolje: braniti demokracijo, pa čeprav to

vodi v jedrsko vojno, ali: izogniti se vojni, pa čeprav bi to vodilo v rusko (rdečo) hegemonijo. Zahodne države vidijo namreč sovražnika v politični ideologiji Vzhoda in ne toliko v njegovi vojaški moči. Podatki iz nekaterih takih raziskav kažejo, da je 'bojevniški duh' v drugi polovici osemdesetih let v nekaterih zahodnoevropskih državah močno upadel. Tako bi npr. samo še 7% Dancov leta 1986 branilo demokracijo pred rusko hegemonijo za ceno jedrske vojne, leta 1982 pa 51%. Raziskovalci so ta pasivni sindrom pripisali Gorbačovu in njegovi politiki popuščanja, poimenovali pa so ga z zelo znanim geslom »bolje rdeč (simbolično komunist) kot mrtev (better red than dead)« (Sørensen, 1990:4).

V tabeli 2 so prikazani rezultati pripravljenosti slovenskih respondentov, da se uprejo oboroženi agresiji na Slovenijo. Podatki kažejo, da je tistih, ki so pripravljeni boriti se z orožjem ali pa vsaj nekako boriti se in upirati skoraj tri četrtine (73%). V primerjavi z ZRN, kar smo prikazali v tabeli 3, pa tudi z drugimi državami Evropske skupnosti, kjer pa pripravljenost za odpor merijo z modelitetama 'da' in 'ne', je pripravljenost slovenskih respondentov zelo visoka. Zelo malo je tistih, ki se ne bi niti borili niti upirali (8%); križanja s starostno strukturo kažejo, da so tako odgovorili v glavnem starejši od 40 let (5,5%) oziroma ženske (5%). Radikalni mirovniški koncept bi najbrž uveljavljalo približno 2,5% respondentov v starosti od 18 do 40 let.

Tabela 3: Pripravljenost prebivalstva za obrambo v Zvezni republiki Nemčiji (1989) in v Sloveniji (1990) (odgovori so v %)

»Kako bi se vi osebno vedli v primeru oborožene agresije?« / »How would you behave in case of an armed attack on the Federal Republic of Germany? Would you fight with a weapon? Would you fight somehow or resist? In case you have been trained would you oppose both?«
Vir podatkov za ZRN: Vogt 1990: 10.

* Podatki za Slovenijo so prirejeni tako, da so izločeni respondente, ki niso opredelili svojega obnašanja ob agresiji. Novi izračun temelji na N=1678.

V tabeli 4 so prikazani podatki o pripravljenosti na odpor v državah Evropske skupnosti, slovenske podatke pa smo v tabelo vključili tako, da smo vrednost ‚da‘ priredili iz obeh slovenskih pozitivnih odgovorov (sešteli smo odgovore ‚boril bi se z orožjem‘ in ‚nekako bi se boril in upiral‘).

Tabela 4: Pripravljenost prebivalstva za obrambo v državah Evropske skupnosti (1985) in v Sloveniji (1990)

»We hope that there will be no more wars. However, if there should be a war would you be ready to fight for your country?« / »Kako bi se vi osebno vedli v primeru oborožene agresije na Slovenijo?«

(odgovori so v %)	države												
	B	DK	D	GR	E	F	IRL	I	L	NL	P	UK	SL
da	36	63	33	76	69	57	45	38	67	52	65	61	73
ne	52	18	42	16	18	33	35	49	23	32	21	28	8
brez odgovora	12	19	25	8	13	10	20	13	10	16	14	11	19

Čas raziskovanja: Evropska skupnost – oktober, november 1985; Slovenija – december 1990, januar 1991

Oznake držav: B – Belgija, DK – Danska, D – Zvezna republika Nemčija, GR – Grčija, E – Španija, F – Francija, IRL – Irska, I – Italija, L – Luksemburg, NL – Nizozemska, P – Portugalska, UK – Velika Britanija, SL – Slovenija

Vir podatkov za Evropsko skupnost: Representative Survey of the EC Commission, Mediatas 3/1986, str. 11.

Čeprav se razlaga podatkov iz Evropske skupnosti ne navezuje neposredno na javno mnenje v Sloveniji, pa moramo vendarle opozoriti na specifičnost odgovorov danskih respondentov. Njihovi odgovori namreč potrjujejo nekoliko prej postavljeno tezo, da je pripravljenost ljudi za obrambo ali odpor proti agresiji precej odvisna od temeljne družbene vrednote, ki jo politični sistem postavi v sam vrh vrednot, da jih varuje nacionalni varnostni sistem. V tabeli 4 smo videli, da so se bili Danci leta 1985 zelo pripravljeni boriti za svojo državo (63%), tudi nikalnih odgovorov je malo. Lahko bi celo rekli, da s svojo visoko pripravljenostjo spodbijajo ugotovitev, da so na svoje domovine najbolj navezani prebivalci sredozemskih držav. Po drugi strani pa smo iz podatkov za leto 1986 sklepali, da Danci niso pripravljeni tvegati jedrske vojne, zato da bi obranili demokracijo. V času, ko se je bilo pripravljenih še 51% Dancev boriti za demokracijo ne glede na posledice (leta

1982), pa je bilo kar 83% respondentov iz Združenih držav Amerike pripravljenih braniti demokracijo, čeprav bi s tem izzvali jedrsko vojno (Sørensen, 1990:6).

3. Legitimnost političnih institucij v sistemu nacionalne varnosti Slovenije

Predpostavljamo, da bi bilo število slovenskih respondentov, ki bi bili pripravljeni braniti demokracijo, precej nižje od števila tistih, ki so se pripravljene boriti za domovino. Ta predpostavka temelji na ugotovitvi iz raziskave o nacionalni varnosti Slovenije, da je zaupanje prebivalstva v institucije političnega sistema, ko nastopajo v nacionalnem varnostnem sistemu, dokaj majhno. Do tega sklepa smo prišli po celi vrsti posrednih podatkov. Respondentje npr. menijo, da je za preživetje določene družbe ob oboroženem napadu najmanj pomembno ohranjanje administrativnih in političnih funkcij države (4,2%), v strategiji splošne ljudske obrambe in družbene samozaščite pa je bila ravno kontinuiteta družbenopolitičnega sistema bistvena za organiziranje odpora. Respondentje so pri ohranjanju suverenosti in neodvisnosti Slovenije v prihodnje slovenski skupščini pripisali dokaj neopazno vlogo. Le 8% jih misli, da bo imela v tem procesu največjo vlogo, medtem ko naj bi ta vloga pripadla predvsem državljanom Slovenije (38,1%), predsedstvu Slovenije (22,5%) in slovenski vladi (17,8%). Pri koncipiranju parlamentarne demokracije pa so bile ravno skupščini naložene najbolj ključne naloge v zvezi z varnostjo in obrambo države Slovenije.

Naslednji podatek, ki je v zvezi z legitimnostjo političnih institucij zanimiv, je, da sodijo obrambne priprave političnih institucij med najmanj pomembne in jih je najmanj treba krepiti znotraj sistema civilne obrambe. Razloge za nezaupanje respondentov bi lahko našli marsikje, vendar bi pri tem šlo le za ugibanje. Lahko bi npr. rekli, da je praksi podružbljanja obrambnih in varnostnih zadev iz sistema SLO in DS uspelo privzgojiti ljudem občutek za odgovornost pri obrambi države. Nekateri podatki iz raziskave Nacionalna varnost Slovenije pa ponujajo zelo specifično razlago. Ugotavljamo namreč, da se nekatere politične institucije po večstrankarskih volitvah v Sloveniji niso ustrezno izkazale, posebej ko je šlo za njihovo delovanje ob ogroženosti prebivalstva in materialnih dobrin. Respondentje namreč trdijo, da so v poplavah jeseni 1990 prizadetim najbolj pomagali: civilna zaščita, prizadeti sami, gasilci in Jugoslovanska ljudska armada (pomoč slovenske vlade, predsedstva in strank ni bila omembe vredna); za odpravo posledic poplav pa bi si morala najbolj prizadevati ravno slovenska vlada.

Iz povedanega lahko sklepamo, da bi moral slovenski nacionalni varnostni sistem v prihodnjih letih utemeljiti svojo organizacijo, socializacijo in usposabljanje predvsem na domovini, kot temeljni vrednoti, manj pa na značilnostih političnega sistema, npr. demokraciji, večstrankarstvu.

4. Nacionalni/državlanski ponos

Pripravljenost prebivalstva za obrambo domovine je mogoče povezovati z občutkom nacionalnega ponosa. Večji kot je nacionalni ponos, večja je pripravljenost za obrambo. Za merjenje nacionalnega ponosa smo v raziskavi Nacionalna varnost Slovenije uporabili podobno vprašanje z modalitetami, kot ga navajajo v Eurobarometru. Zaradi preobčutljivosti poudarjanja nacionalne pripadnosti smo

se v raziskavi izognili postavljanju nacionalnosti v vprašanje. Predvidevali smo, da bo v vzorcu približno 10% neslovenskega prebivalstva, ki pa je stalno prijavljeno v Sloveniji. V realiziranem vzorcu je dejansko bilo 90,4% Slovencev in 9,6% pripadnikov drugih jugoslovanskih narodov in narodnosti. Ker pa nismo želeli izgubiti informacije o tem, kako se z domovino Slovenijo identificirajo tudi neslovenski prebivalci, smo namesto nacionalnega ponosa merili ponos, da respondentje živijo v Sloveniji. To smo pogojno imenovali »državljski ponos«, kajti pravno-formalno se državljanstvo določa drugače. Upoštevati je treba, da morajo neslovenski prebivalci, če so stalno prijavljeni v Sloveniji, tudi če nimajo slovenskega državljanstva, opravljati vse državljske dolžnosti, povezane z nacionalno varnostjo Slovenije. Tako morajo moški služiti v rezervni sestavi, ali imeti delovno in materialno dolžnost, ali dolžnost v civilni zaščiti. V tabeli 5 smo odgovore slovenskih respondentov primerjali z odgovori respondentov v državah Evropske skupnosti.

Tabela 5: Nacionalni/državljski ponos

»Would you say you are very proud, quite proud, not very proud, not at all proud, to be (nationality)? (Sentiment de fierte nationale) Ali ste ponosni na to, da živite v Sloveniji? (odgovori so v %)

država	zelo	precej	srednje	ne preveč	sploh ne
Belgija	26,0	41,6	21,2	6,4	4,8
Danska	32,8	42,1	18,3	2,6	4,2
ZRN	19,6	45,2	20,4	9,2	5,6
Grčija	70,3	20,4	5,5	1,9	1,9
Španija	54,7	30,4	7,4	4,1	3,4
Francija	30,8	47,0	12,8	5,2	4,2
Irska	54,3	39,0	5,1	0,8	0,7
Italija	37,8	45,7	10,7	3,7	2,2
Luksemburg	44,7	39,7	5,7	6,0	4,0
Nizozemska	30,5	48,4	9,8	5,4	5,8
Portugalska	44,3	42,6	10,0	2,4	0,7
V. Britanija	40,1	41,2	11,6	4,8	2,2
Slovenija	70,2	15,5	12,5	1,4	0,4

Vzorec in čas raziskovanja: isti kot pri tabeli 1.

Vir podatkov za Evropsko skupnost: Eurobarometer 30/Nov. 1988, Qnumber 130.

V tabeli 4 smo ugotovili, da bi se za domovino bojevalo največ Grkov, Špancev, Portugalcev, Luksemburčanov, ter seveda slovenskih respondentov; iz tabele 5 pa je razvidno, da so tudi na svojo narodno pripadnost najbolj ponosni Grki (70,3%), slovenski respondentje (70,2%) (na svojo državno pripadnost), nekoliko manj Španci, Irci, Portugalci in Luksemburžani. Najmanj ponosni na svojo narodno pripadnost so bili Belgijci, Danci in Nemci, za Belgijce in Nemce pa smo tudi že videli, da se zaradi domovine niso preveč pripravljene vojskovati.

5. Sklep

Če bi sodili po javnem mnenju, bi morali reči, da prebivalci Slovenije danes močno izražajo patriotska čustva. Čeprav cenijo večino vrednot razvitega sveta in so se zanje pripravljene tudi žrtvovati, pa se zdi, da imajo močno razvit tudi »bojevniški duh«. Njihova visoka pripravljenost za obrambo pred morebitno oboroženo agresijo na Slovenijo skorajda nima primerjave v državah Evropske skupnosti, je pa dokaj blizu obnašanju prebivalcev sredozemskih držav. To seveda ni v skladu s srednjeevropsko usmerjenostjo slovenske politike, kaže pa na to, da bi bila Slovenija ob morebitni vključitvi v Evropo kulturno, razvojno in tradicionalno bolj podobna manj razvitim sredozemskim državam kot pa drugim visoko razvitim evropskim državam.

Za slovensko politiko po večstrankarskih volitvah je značilno pogosto deklarativno izrekanje za določene cilje v prihodnosti. Z različnimi deklaracijami, resolucijami, referendummi, ki jim ploska, poje ali podpisuje čim več ljudi, se poskuša pridobiti dopustni ali celo odločitveni konsenz (npr. plebiscit). Vendar slovensko javno mnenje ne meri subjektov politike po številu deklaracij, temveč po dejanjih ob posameznih velikih dogodkih, npr. ob nesrečah, grožnjah z oboroženo silo in podobno. Nacionalni program, ki ga skušajo politiki ohranjati kot mobilizacijsko silo slovenskega prebivalstva, bi zato nujno moral delovati predvsem ob takšnih izrednih dogodkih. Socialni del nacionalnega programa bo mesto, kjer se bo preverjala stopnja legitimnosti slovenske politike nasploh, in ne samo na področju nacionalne varnosti.

LITERATURA:

- Eurobarometer 30, 1. nov. 1988, Commission of the European Community, Brussels.
- Reiner K. Huber, Militärische Modelle für die künftige Stabilität, Europäische Sicherheit/EWR/WWR 2/1991.
- Heinz-Ulrich Kohr, Sociomoral reasoning, Change of values and orientations towards security policy in post-industrial societies; Symposium »New Thinking and Military Politics«, Moscow, Nov. 1989.
- Wright C. Mills, The Causes of World War Three, Ballantine Books, New York 1970.
- Representative Survey of the EC Commission, Mediatius 3/1986.
- Henning Sørensen, Danish Public Opinion of Security Issues over the last forty Years in an International Perspective, Working Papers 13/1990, Center for Peace and Conflict Research, Copenhagen.
- Goran Stütz, Opinion 88, En opinionsundersökning hösten 1988, Styrelsen för Psykologiskt försvar, Rapport nr 150, Stockholm, December 1988.
- Wolfgang R. Vogt, The Crisis of acceptance of security policy with military means in the Federal Republic of Germany, XIIth World Congress of Sociology, Madrid, July 1990.
- War and Science (Editorial), Science, Vol. 251/no. 4993, 1. feb. 1991.

ANTON GRIZOLD

Nacionalno varnostni ustroj Slovenije

Avtonomna politična subjektiviteta Slovenije terja med drugim tudi oblikovanje novega nacionalno varnostnega ustroja. Z njim bo Slovenija zagotavljala – tako kot vse druge sodobne družbe – svojim prebivalcem individualno in kolektivno varnost v najširšem smislu. To pomeni, da bo prihodnji družbeni ustroj Slovenije izpričeval prizadevanja, da bodo njegovi posamezni deli delovali v vzajemni odvisnosti ter da bodo urejeni tako, da bodo omogočali v pogledu neogrože-